

Galeristka Olga Trčková pri obraze Lubomíra Typlta.

Olga Trčková: Umenie vás podrží aj v najťažších chvíľach

Či je dielo kvalitné, ukáže až čas. Pri umení sa však treba riadiť srdcom a stále pestovať záujem a zvedavosť.

Galeristka Olga Trčková šéfuje pražskej DSC Gallery, má v nej aj najväčšie mená zo Slovenska.

Zdeno Gáfrik
zgafrik@pravda.sk

Stretávame sa v Bratislave, ale vašou základňou a domovom je už roky Praha. Keď navštívujete rodné mesto, stíhate aj nejaké umenie?

Vždy prídem aj za umením. Zhodou okolností máme niekoľko slovenských výtvarníkov, ktorých zastupujeme. Je medzi nimi napríklad Viktor Frešo alebo Andrej Dúbravský, ale aj relatívne mladí autori. Osobne napríklad veľmi pozorne sledujem Zuzanu Svatík

a držím jej palce. To je autorka, ktorá tvorí unikátne vázy. V našom ponímaní sú vázy vnímané ako tá najburžoáznejšia záležitosť a Zuzana ich často zdobia reliéfmi a obrazmi z najhlbších hĺbín porna. Je fantastické, že nás s niečím takým ako publikum konfrontuje. Považujem ju za veľký talent.

Máte nejaký tip na galériu na Slovensku, ktorú určite treba vidieť?

Osobne navštevujem pravidelne Vysokú školu výtvarných umení. Zvykla som chodiť aj do Kunsthalle a ak máte radi umenie, určite by ste nemali vynechať Slovenskú národnú galériu.

Ako to funguje medzi galeristami? Panuje tam veľká rivalita? Nemajú napríklad slovenskí šéfovia galérií strach, že by ste im „preťiahli“ k sebe do Prahy nejakého umelca?

Mnohých výtvarníkov poznám dlhšie než akákoľvek galeristka v Bratislave, lebo už s nimi dlho spolupracujem. Ale v mojej brandži vládne vzájomná úcta a rešpekt, vážime si prácu toho druhého. Aj jeho názor. Každý vie, koľko práce je za dobrou galériou, a zároveň vyberá do nej to, o čom si myslí, že je najlepšie. Niektorí majú toho či toho umelca, ja mám zase v portfóliu niekoho iného. Neznamená to, že on je lepší alebo moji sú lepší. Skôr je to o pocity. Srdcom ma niečo ťahá ku konkrétnym autorom a podľa toho sa v mojej práci rýdím. A tým, že naša galéria zastupuje zhruba zo sedemdesiat percent autorov z Nemecka či z Veľkej Británie, vlastne sa to ani nedá lokálne veľmi porovnávať. V DSC Gallery sú v ponuke autori, ktorých na česko-slovenskom trhu nemá nikto iný. Sú len v tých najlepších zahraničných galériách.

Galeristka Olga Trčková pózuje s obrazom od Jiřího Georga Dokoupila, ktorého tiež vystavila vo svojej galérii.

FOTO: ARCHIV OLGY TRČKOVEJ (2)

Opýtam sa teda inak - musíte si umelcov rozoznávať, aby náhodou neprišiel nikto iný a nevzal vám ich?

Aj si ich musím trochu obchádzať, ale tiež si môžu niektorých vziať. Ak si všimne domácich umelcov zahraničná galéria, je to veľký krok pre ich kariéru. Snažíme sa do sveta vypravovať tvorcov a je to vlastne podobné, ako keď sa rodičia musia odstrihnúť, lebo vedia, že to dieťa je už na škole v Anglicku a čaká ho tam veľká budúcnosť, ak využije všetky šance a svoj talent či šikovnosť. Umelec môže mať potom súčasne lokálny trh a zastúpenie napríklad v Nemecku či Taliansku a vzniká synergia. Jedna galéria ich vezme na veľtrh, my trebárs do Ameriky, zoženieme nejakého zberateľa. Dnes už galerijný biznis nefunguje tak, že ak získate do portfólia nejakého umelca, už nikto iný ho nemá. Galerista nechce umelca vlastniť, ale zároveň je dôležité vytvoriť si vzťah galéria - autor. Ak má výtvarník prácu galérie rád, vytvorí si k nej väzbu a pretrvá aj jeho pôsobenie v nej.

Už trochu odhalujete, čo je kľúčové pre vašu prácu. Dá sa to zhrnúť pod súbor nejakých vlastností? Čo musí mať dobrý galerista, aby vedel fungovať v konkurenčnom prostredí?

V mojej profesii stále hľadáte. Dôležitý je určite inštinkt, ale ešte viac zvedavosť. Niektoré diela nie sú jednoznačne pochopiteľné, ale so zvedavosťou a záujmom sa dostávate k tomu, aby ste im porozumeli. Túžite pochopiť umelca, prečo

ich urobil práve tak. A nesmiem zabudnúť na to, že by ste mali byť dobrý poslucháč.

Začínali ste vo viedenskom Dorotheu v rámci dražobnej siene, sťahovanie sa do Prahy prišlo až neskôr. Čo vás naučilo pôsobenie v aukčnom dome?

Aukčná sieň je tvrdý biznis. Keď som tam nastúpila, netušila som to. Myslela som si, že sa stretne na aukcii a budeme hovoriť o umení. A za pár rokov, čo som pôsobila v Dorotheu, sme sa o ňom zhovárali len párkrát. Predávate to, čo niekto prinesie - môže to byť dobrý obraz, ale pokojne aj porcelánové srnky. Naučila som sa vyvolávať aukcie tak rýchlo, že aj keby som si dala do úst ceruzku, tak vám tu za pár minút niečo odlicitujem. Bola to výborná skúsenosť, ale už by som nič podobné robiť nešla. Chýbala mi možnosť voľby. Túžila som mať vlastnú galériu, kde si umelcov vyberám. Ja rozhodujem, koho zastupujem, prečo ho zastupujem, ktorý autor mi vyhovuje a ktorý zasa nie. Nikto mi to nenadiktuje.

Vítala vás Praha s otvorenou náručou?

Samozrejme, že to nebolo jednoduché. Začínali sme v zafúlaných priestoroch v budove vyradenej starej tlačiarne na Václaváku, ktorá bola odsúdená na odstrel. Niektorí by sa tam možno bál aj vkročiť, samotná budova nepôsobila veľmi vábivo. Na prvom poschodí bola stará hala a v nej sme vybudovali prvú galériu. Počiatočná investícia nebola vysoká,

ale ani samotný predaj. Možno desať rokov som nedokázala skoro nič predat', vystavovala som doslova z vnútorného nadšenia pre umenie.

Prečo?

Trh so súčasným umením v podstate neexistoval. Pred časom som sa stretla s Josefom Bolfom, ktorého som mala ešte v tej starej hale a pôvodnej DSC Gallery - nedávno sme ho uviedli ako sólo expozíciu s jeho najnovšou tvorbou. Povzdychla som si pri našom rozhovore, aká škoda, že som si v tých začiatkoch od neho nič nekúpila. A on mi na to odvetil: Ale ani ja som do tridsiatky poriadne nič nepredal. Taká bola doba - neexistoval trh, nepredávalo sa, všetci sme sa predierali životom za nízke náklady a vlastne to bolo celé trochu punk a trochu romantické. Dnes už je to iné.

Dnes už je na tom trh so súčasným umením lepšie?

Pomalicky sme ho naštartovali. My, ale, samozrejme, aj všetci ostatní - iné galérie, ktoré vznikali a pôsobili či stále pôsobia na českom trhu. Dnes je ten priestor vážený a rešpektovaný. Dokonca utiahne, ak dovezieme slávne meno z Nemecka, trebárs Jonas Burgert. Jeho diela sa pohybujú v cenách 30-tisíc až 120-tisíc eur. Najprv sme všetci boli vystresovaní, či také sumy český trh unesie a či si tvorba v takejto cenovej kategórii nájde zberateľa. Dnešné skúsenosti nám potvrdzujú, že áno.

Prvé vystavovania prebiehali na - nazvime to - kamarátskej úrovni s umelcami, ktorých ste poznali. Keď sa galéria etabluje a začne pôsobiť na medzinárodnom trhu, zmení sa výber umelcov? Stále zastupujete takých autorov, ktorí sa vám páčia, alebo sa do toho premieta aj biznisový rozmer a potenciál predajnosti?

Viete čo, prihládanie na biznisový faktor veľmi často nefunguje a veľakrát ani nevyjde. Ak špekulujete s umením a zároveň si sami nemyslíte, že dielo, ktoré zdorevate, je dobré... ono sa to časom odhalí. Aj keby to bolo na pohľad také páčivé. Ak niečo nie je umelecky kvalitné, overí to čas. Zhruba pred desiatimi rokmi sa v Prahe mnohí ľudia z umeleckej obce uskfňali nad tým, že sme do nášho portfólia vybrali figurálnych autorov, ktorí sa nepredávali. V Čechách, v Prahe, frčala geometria. Tá nikoho neurazí, je taká peknúčka do interiérov a „cool“, hovorilo sa. V tradíciách českého konceptualizmu a tak ďalej... Nedali sme sa odradiť, lebo ja milujem figúru. Sochy a figurálne obrazy. A odrazu aj veľké americké galérie ako napríklad Gagosian, začali prinášať zvláštne figurálne diela, na ktorých mali ženy divné proporcie a všetko malo „roztodivný“ nádych. Akoby z motyky vystrelilo, naraz sa všetci začali bláznit s figúrou. Som rada, že sme vytrvali a potvrdilo sa, že napríklad už spomenutý Josef Bolf je úžasný.

Vlastne ste mi trochu odpovedali na ďalšiu otázku - či vás ovplyvňujú trendy v umení. Ale zdá sa, že vy si idete svojou cestou.

Olga Trčková začínala vo viedenskom Dorotheu, dnes vystavuje len umelcov, ktorým verí.

dobré umenie vzniknúť aj bez finančnej podpory – nech už je v akejkoľvek forme?

Dobré umenie nezávisí od peňazí a verím, že najzdravší model je umelec-galéria-zberateľ. Čím menej sa umenie prepája na nejaké komisie, štát a granty, tým je pre mňa vierohodnejšie. Dnešné galérie držia palce kvalite a progresívnemu umeniu a osobne neverím, že ktokoľvek kľáčiaci na kolenách pred štátnou alebo akoukoľvek grantovou komisiou je dostatočne slobodný. Takéto komisie sú niekedy trochu pochybné a spravodlivosť tam vlastne neexistuje. Aj preto – či už v našich končinách, alebo v zahraničí – je najčistejší vzťah: umelec maľuje, galéria vystavuje a zberateľ si dielo zamiluje a kúpi.

Na Instagrame máte viac ako 50-tisíc sledovateľov, to je 2,5-krát viac ako má Slovenská národná galéria. Akým spôsobom dnes sociálne médiá zohrávajú rolu v tom, ako umenie dokážete dostať ďalej?

Keď Rusko pred vyše dvoma rokmi zaútočilo na Ukrajinu, o pár hodín mi jeden z našich umelcov volal s prosbou, že by chcel venovať niečo zo svojich diel a vydražené peniaze venovať organizácii Človek v tieni. Pridali sa aj ďalší, celý nápad sme komunikovali cez sociálne siete a za tri dni sme vyzbierali štyri milióny českých korún. Bez akýchkoľvek klasických médií, bez živej dražby, len prostredníctvom Instagramu, ktorý je zadarmo. Ale inak nevnímam Instagram ako nástroj na predaj, skôr je to skvelá platforma pomáhajúca komunikovať, že toto je naša galéria, toto sú umelci, ktorých som vybrala a za ktorých dávam ruku do ohňa. Umelci, za ktorých ručím, lebo ich poznám už desať rokov a ďalších desať alebo dvadsať rokov ich budem tlačiť, drukovať im a stáť pri nich, keď sa im bude dariť, ale aj keď to nepôjde ľahko. Instagram mi pomáha svetu ukázať, že v galérii nemám nič, čo tam nechcem mať.

V spolupráci s galériou vyšla nedávno aj limitovaná edícia Vogue CS, je na nej malba od Helen Beard, ale súčasťou vydania je aj charitatívna dražba. Je pre vás dôležité pomáhať?

Pred pár dňami sme desiatkrát organizovali charitatívnu aukciu BeCharity a len za umenie a obrazy od našich umelcov sme získali 7,2 milióna českých korún – všetko do haliera pre choré deti. DSC gallery podujatie organizuje pro bono, ale je to najmä vďaka našim umelcom, ktorí diela venovali. Aj to je jeden z dôvodov, prečo som šťastná, akých tvorcov zastupujem. Každý z nich má dobré srdce a pomáha s nami. Limitovaná obálka Vogue s obrazom Helen Beard je tiež úžasný projekt, edícia bolo ohraničená 200 kusmi a vypredaná ešte v ten deň. Spolu s certifikátom od galérie a umelkyne sa stala malým umeleckým dielom. Na mojej práci je asi najlepšie prepájanie sa. Spolupráce a zaujímaví kolegovia, môj tím, umelci, novinári či zberatelia – vlastne je to o vytváraní komunity.

V súvislosti s umením sa rozprúdila aj debata o využívaní umelej inteligencie pri tvorbe diel. Nevyhýbajú sa im už ani domáce galérie. Napríklad dielo Refika Anadola, ktorý je známy využívaním AI, bolo inštalované vo Východoslovenskej galérii v Košiciach, ďalšie visí v renomovanom múzeu MoMA v New Yorku. Ale je ešte dielo vytvorené pomocou umelej inteligencie umenie?

Vnímam umelú inteligenciu ako fascinujúcu záležitosť a zdá sa mi fantastické, aké možnosti dnes máme. Osobne si myslím, že vo všetkom môže veci urýchliť. Za minútu môžete urobiť obraz, ktorý je niečo medzi Picassom a Andrejom Dúbravským. Počítač vám ho urobí, namixuje, ale človek v tom bude prítomný vždy. Nejakým spôsobom prerazí. Považujem sa za skálneho fanúšika sci-fi, aj keď to vnímam celé možno trochu romanticky. Ale verím, že roboti nám ako ľudstvu neublížia, budú nás chrániť. S umelou inteligenciou – aj keď mnohí z nej majú obavy – to dobre dopadne. Nakoniec, je vždy zaujímavé zadať umelej inteligencii zadanie v súvislosti s umením, s vnímaním príbehov, ktoré sú v umení také dôležité. Naučiť ju tak ľudským vzťahom, empatii, súcitom, smútkom, radosťou aj láskou. Je dobré, že AI nebude mať potom dáta a úlohy len z vojenských centier a porna. Komplexná umelá inteligencia nám bude pomáhať lepšie.

Na Slovensku sa posledné mesiace o kultúre a umení živo diskutuje. Najmä v súvislosti s nástupom ministerky kultúry Marty Šimkovičovej. Mimochodom, známa je aj kauza, keď jej prekážal obraz Andreja Dúbravského, ktorého zastupujete. Želáte si niečo pre slovenskú kultúru?

Andrej Dúbravský je neuveriteľný talent a hviezda. Absolútne kozmopolitne rešpektovaný autor, takmer by som povedala iko-na slovenskej maľby. Má dnes svoju prestížnu berlínsku galériu, vystavuje pravidelne v New Yorku, mal dve sólo výstavy v našej DSC Gallery. Jeho význam v budúcnosti bude

Olga Trčková

Rodáčka z Bratislavy je zberateľka umenia, galeristka a investičná expertka pre súčasné umenie. Spolu s partnermi Petrom Šecom a vyštudovaným právnikom Edmundom Čučkom a kurátorkou Karolínou Juřicovou vlastní pražskú DSC Gallery, ktorá zastupuje umelcov ako Martin Eder, Jonas Burgert, ale tiež Slovákov Viktora Freša či Andreja Dúbravského. Trčková, ktorá začínala v aukčnej sieni Dorotheum, spolupracuje aj na budovaní súkromných zbierok. Je autorkou knihy „The power of communication in the gallery“ (Sila komunikácie v galérii), ktorá vyšla na americkom akademickom trhu v spolupráci s Columbia University NY. Má doktorát z ekonomie a prednáša na Vysoké škole ekonomickej v Prahe v rámci prednášok Umenie a financie.

Jedným zo slovenských umelcov, ktorých Trčková reprezentuje, je aj Viktor Frešo.

stokrát dôležitejší ako aktivita nejakého politika, ktorý je tu chvíľu. Považujem za pomýlené, ak politika zasahuje do umenia alebo ak sa ho dokonca snaží cenzurovať. To už tu

bolo a verím, že sa nikdy nevráti. Umenie má fantastický rozmer, podrží vás aj v najhorších chvíľach a rozšíri vaše obzory. ■

© AUTORSKÉ PRAVA VYHRADENÉ

Naozaj mám rada figúru a pocit, keď vás niečo pri pohľade na dielo vo vnútri zamrazí. Pozeráte sa na nejaké dievča, v rukách zvierate niečo krvavé a vy neviete, či je to kus srdca. Je obeťou alebo vinníkom? Sú to milenci? Mám rada, keď vo mne maľby vyvolávajú podobné pocity a dávajú mi otázky. A to, čo vystavujem, aj zbieram – lebo ľudia často prídu za galeristom s otázkou, čo kupuješ ty sám? Chcú vedieť, do akého umenia vkladáme naše peniaze my. Nemám problém povedať, poďte sa pozrieť ku mne domov. Mám nakúpeného aj Martina Edera, aj Jonasa Burgerta a môj byt plnia diela, ktoré mám rada. Tým veľmi často presvedčím klientov aj na kúpu diel, pri ktorých majú pochybnosti.

Stalo sa vám niekedy, že príde človek so záujmom niečo kúpiť, pri ktorom nadobudnete pocit, že si umenie nezaslúži, a tak povediac ho vypoklonkujete a nepredáte mu nič?

Nie, myslím, že takú situáciu som ešte nezažila. Skôr to mám naopak – že je pre mňa istá vnútorná výzva presvedčiť ľudí, ktorí prichádzajú s tým, že sa im zdá umenie, ktoré vystavujeme, nepekne. Vtedy si občas poviem v duchu: „Tak tohto pána alebo túto paniu dám... niečo sa im predsa musí páčiť a bol by v tom čert, aby si nevybrali.“ A vlastne to ani nie je také ťažké. Keď rozprávate príbehy, ktoré stáli za vznikom diela, mnohé z nich rezonujú aj v nás a vznikne spojenie niekde na vnútornej úrovni. Druhá vec je, že sa dá hrať aj na strunu – a to špeciálne pri nemeckom umení, ktoré máme v ponuke – že je to skvelá investícia. Napríklad autori, ktorí už sú v slávnych

galériách, sa dnes predávajú od 50-tisíc eur. V ponuke ich majú dobré galérie, v zozname majú rešpektované výstavy, berú ich na najlepšie veľtrhy. Ľudia sa často pýtajú, čo sa vlastne stane, keď sa umelec naraz prehupne z ceny 100-tisíc eur na milión. Maľuje lepšie? Pobožkala ho šťastena? Nuž, nestane sa to všetkým, ale Nemcom áno. A zvyčajne medzi 65. a 75. rokom života. Pozrite sa na Gerharda Richtera alebo Anselma Kiefera. My dnes máme v ponuke umelcov, ktorí sú zhruba v päťdesiatke, sú slávni, produktívni, v dobrej kondícii, veľmi aktívni. Majú veľké štúdiá, perfektne rozhodené plány, kde budú vystavovať. A to je tiež súčasť toho, že sa z auta na starobu nestane veterán, ale raketa. Netvrdím, že podobný osud budú mať všetci nemeckí autori, no dokážem vytipovať, ktorí áno. Klienti na to reagujú a keď sa im potom pripomeniem s nejakou cenou z aukcie, na ktorej dielo vystrelilo mimoriadne vysoko, uznajú, že som mala pravdu.

Dá sa takto tipovať zvyšujúca sa hodnota umeleckých diel aj pri slovenských autoroch? Budú sa niekedy Slováci hýbať v sumách jeden, dva milióny eur za dielo?

Nestane sa im síce možno rovnaký scenár, aký sa podarí ich nemeckým kolegom, ale tiež sa dá vytipovať, ktorí autori pôjdu na svetovom trhu s cenou hore. Zvyčajne to súvisí s príchodom do zahraničnej galérie – tak ako sa to napríklad stalo Viktorovi Frešovi, Andrejovi Dúbravskému alebo Markovi Kvetanovi.

Máte doktorát z ekonomie a o vzťahoch umenia a peňazí prednášate aj na vysokej škole. Ako by ste ho teda charakterizovali? Môže